

Стерильність розчинів досягалась шляхом фільтрації через бактеріальний фільтр Зейца. В дослідях використовували розведення виділень рослини у співвідношенні 1:1000. У дослідні пробірки вносили 0,4 мл розчину виділень відповідного розведення та 0,1 мл культур лептоспір. Контроль – аналогічні співвідношення дистильованої води та культур. Експозиція – 24 години при температурі + 20...22°C. Щільність спірохет у зразках визначали методом прямого підрахунку у відомому об'ємі.

Статистична обробка результатів досліджень проводилась за загальноприйнятими методиками. Для порівняння середніх значень використовували коефіцієнт Стюдента (t) при $p < 0,05$ [4]. Аналіз одержаних результатів показав, що розчини виділень рослин *A. plantago-aquatica* здійснюють виразний вплив на піддослідні культури.

Згідно критеріїв оцінки характеру та ступеня впливу рослинності на патогенних лептоспір [5] розведення кореневих виділень та листкових змивів проявляють помірний пригнічуючий вплив на досліджувані культури мікроорганізмів, для листового опад цього виду рослин відмічено слабкий пригнічуючий вплив.

Список використаних джерел

1. Атлас трав'яних біотопів України / за заг. ред. д.б.н. А. А. Куземко. Чернівці: Друк Арт, 2022. 244 с.
2. Григора І.М., Соломаха В.А. Рослинність України (еколого-ценотичний, флористичний та географічний нарис). Київ: Фітосоціоцентр, 2005. 452 с.
3. Гродзінський А.М. Основи хімічної взаємодії рослин. Київ: Наукова думка, 1973. с. 35-37.
4. Данілов В. Я. Статистична обробка даних: навчальний посібник. Київ, 2019. 156 с.
5. Гулай О.В. Вивчення біоценотичних зв'язків лептоспір з водними рослинами: Метод. рекомендації. Дніпропетровськ: ВФК "Оксамит-Прес", 2004. 14 с.

УДК 911.52:631.4(477.51)

ЛАНДШАФТНО-ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ЛИНОВИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Іванов Я.В., здобувач вищої освіти спеціальність Екологія,
Яковенко О.І. (науковий керівник), канд. біол. наук, старший науковий співробітник доцент кафедри екології, географії та природокористування, НУЧК імені Т.Г. Шевченка, вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, 14013

Раціональне використання земельних ресурсів є визначальним чинником сталого розвитку територіальних громад, особливо в умовах трансформації агроландшафтів та інтенсифікації сільського господарства. Линовицька територіальна громада розташована у південній частині Чернігівської області в

межах агрокліматичної зони Лісостепу та характеризується значною часткою орних земель і високим рівнем аграрного освоєння, що обумовлює актуальність дослідження ландшафтно-екологічних проблем використання земельних ресурсів. Метою роботи є виявлення цих проблем і обґрунтування напрямів оптимізації землекористування. Методичну основу становлять ландшафтно-екологічний, системний і порівняльно-географічний підходи; використано матеріали стратегічної екологічної оцінки (СЕО) Стратегії розвитку громади [1; 2], аналіз сучасного стану земельних ресурсів, оцінку екологічних ризиків та узагальнення просторових закономірностей трансформації ландшафтів.

Ґрунтовий покрив Линовицької громади характеризується значною різноманітністю та домінуванням високородючих ґрунтів. У межах території поширені чорноземи типові, лучно-чорноземні та лучні ґрунти, які у сукупності становлять до 79 % орних земель лісостепової зони [2]. Поряд із ними трапляються дерново-підзолисті, сірі лісові та темно-сірі опідзолені ґрунти, що формують мозаїчну структуру ґрунтового покриття. Висока частка орних земель – у межах Прилуцького району понад 110 тис. га – свідчить про значний рівень антропогенної трансформації території [2].

Аналіз матеріалів СЕО засвідчив, що ключові ландшафтно-екологічні проблеми мають комплексний характер. Формування великих агропідприємств, що орендують значні площі земель, зумовлює укрупнення полів і порушення сівозмін, спричиняючи деградацію ґрунтового покриття [3; 4]. Інтенсивне землеробство супроводжується зниженням вмісту гумусу, ущільненням ґрунтів і розвитком ерозійних процесів – явищ, типових для агроландшафтів Лісостепу [4]. Надмірна розораність обмежує площі природних екосистем, знижує екологічну стійкість території та сприяє фрагментації ландшафтів. На регіональному рівні негативна дія посилюється сукупним впливом транспорту, промисловості та енергетики, що формує кумулятивний і синергічний ефект на компоненти довкілля [2]. Серед локальних проблем виділяються забруднення атмосферного повітря від промислових об'єктів і агропромислових підприємств (елеватори, біогазові установки), а в глобальному вимірі – зміни клімату, які зменшують доступні водні ресурси та підвищують вразливість агроландшафтів до посух [2].

Для підвищення екологічної стійкості території доцільно впровадити ґрунтозахисні технології та науково обґрунтовані сівозміни, знизити рівень розораності за рахунок консервації деградованих земель, відновити природні ландшафтні комплекси й сформувати екологічну мережу, запровадити системи моніторингу стану довкілля, а також удосконалити управління земельними ресурсами на рівні громади.

Ландшафтно-екологічні проблеми використання земельних ресурсів Линовицької територіальної громади мають комплексний характер і зумовлені поєднанням природних умов і інтенсивної господарської діяльності. Ключовими чинниками деградації є спрощення структури агроландшафтів, висока розораність та недостатній рівень екологічно орієнтованого управління. Отримані результати можуть бути використані для формування стратегій

сталого розвитку громади та підвищення екологічної ефективності землекористування.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку Линовицької територіальної громади на 2021-2027 роки. Линовицька селищна рада. URL: <https://lynovytska-gromada.gov.ua> (дата звернення: 10.02.2026).

2. Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Линовицької територіальної громади на 2021-2027 роки та Плану заходів із її реалізації на 2021-2023 роки. Линовицька селищна рада. URL: <https://lynovytska-gromada.gov.ua> (дата звернення: 10.02.2026).

3. Forman R. T. T., Godron M. Landscape Ecology. New York : Wiley, 1986. 619 p.

4. Балюк С. А., Медведєв В. В., Воротинцева Л. І., Шимель В. В. Сучасні проблеми деградації ґрунтів і заходи щодо досягнення нейтрального її рівня. Вісник аграрної науки. 2017. №8. С. 5-11. <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk201708-01>

УДК 005:502.5:581.526.3(282.247.324)

МЕНЕДЖМЕНТ-ПЛАНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОХОРОНИ ТА ЗБАЛАНСОВАНОГО ВИКОРИСТАННЯ ФЛОРИ МАКРОФІТІВ МАЛИХ РІЧОК ПОНИЗЗЯ ДЕСНИ

Івусь Т.І. аспірантка кафедри екології, географії та природокористування,
Карпенко Ю.О., доцент кафедри екології, географії та природокористування,
НУЧК імені Т.Г. Шевченка,
вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів

Малі річки виступають як свого роду «архів» біорізноманіття та ресурсів, який може мати критичне значення у відновленні біоти у середніх та великих річках у випадку катастрофічних ситуацій [1]. Малі річки відіграють важливу роль у функціонуванні річкових басейнів, підтриманні гідрологічного режиму територій та збереженні біологічного різноманіття водних і прибережно-водних екосистем. Саме малі річки відіграють важливу роль для функціонування урбоекосистем, оскільки 90% населених пунктів розташовані у долинах малих річок та використовують їхню воду для задоволення своїх потреб [2]. Вони формують значну частину локального водного балансу, забезпечують існування специфічних біотопів і є осередками поширення багатьох видів водної рослинності. Водночас саме малі річки є найбільш чутливими до антропогенних впливів, зокрема трансформації заплавлених територій, меліоративних заходів, зміни гідрологічного режиму, евтрофікації вод і інтенсифікації землекористування у межах водозбірних басейнів.

Об'єктом дослідження є видове різноманіття макрофітів малих річок пониззя річки Десна. Предметом дослідження виступають видовий склад, структурні особливості та природоохоронне значення водних і прибережно-